

Virzībā uz SUMP pieejas īstenošanu Rīgā un tās apkārtnē

**RĪGAS PILSĒTAS
PAŠVALDĪBA**

Evelīna Budiloviča

Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta Pilsētvides attīstības pārvaldes Mobilitātes plānošanas nodaļas
galvenā projektu vadītāja transporta plānošanas jomā,
SUMBA projekta-koordinators

Ilgtspējīga attīstība & Mobilitāte & SUMP

Ilgtspējīga attīstība

ir attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai. Ilgtspējīgu attīstību raksturo trīs savstarpēji saistītas dimensijas: vides, ekonomiskā un sociālā

Mobilitāte

tiek definēts kā pārvietošanās potenciāls un spēja nokļūt no vienas vietas uz otru, izmantojot vienu vai vairākus transporta veidus ikdienas vajadzību apmierināšanai; spēja piekļūt vēlamajam pakalpojumam vai aktivitātei, vai sasniegt to

Ilgtspējīgs pilsētas mobilitātes plāns (SUMP)

ir plānošanas koncepcija, kuru vietējās un reģionālās pašvaldības izmanto mobilitātes stratēģiskai plānošanai

- ✓ Viens no ilgtspējīga transporta mērķiem, ko noteikusi Eiropas Savienība, ir **palielināt pilsoņu mobilitāti saistībā ar multimodālo pārvadājumu**
- ✓ SUMP kontekstā terminu «mobilitāte» var interpretēt kā ideālu scenāriju, kurā **visiem pilsoņiem ir videi draudzīgi, ērti, ātri un pieejami transporta līdzekļi**, kas palīdz uzlabot piekļuvi pilsētas funkcionējošajai zonai

Ilgospējīgas attīstības programma 2030. gadam, ko 2015. gadā pieņēma visas Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstis, ir kopīgs miera un labklājības plāns cilvēkiem un planētai tagad un nākotnē. Tās centrā ir 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi (SDG), kas ir steidzams aicinājums visām valstīm - attīstītām un attīstošām - rīkoties globālā partnerībā.

(9.1) attīstīt kvalitatīvu, uzticamu, ilgtspējīgu un noturīgu infrastruktūru. Koncentrēties piekļuves nodrošināšanai visām iedzīvotāju grupām;
(11.2) – nodrošināt visiem cilvēkiem drošu, pieejamu un ilgtspējīgu piekļuvi transporta sistēmām, pievēršot uzmanību sievietēm, bērniem, personu ar invaliditāti un vecāku cilvēku vajadzībām.

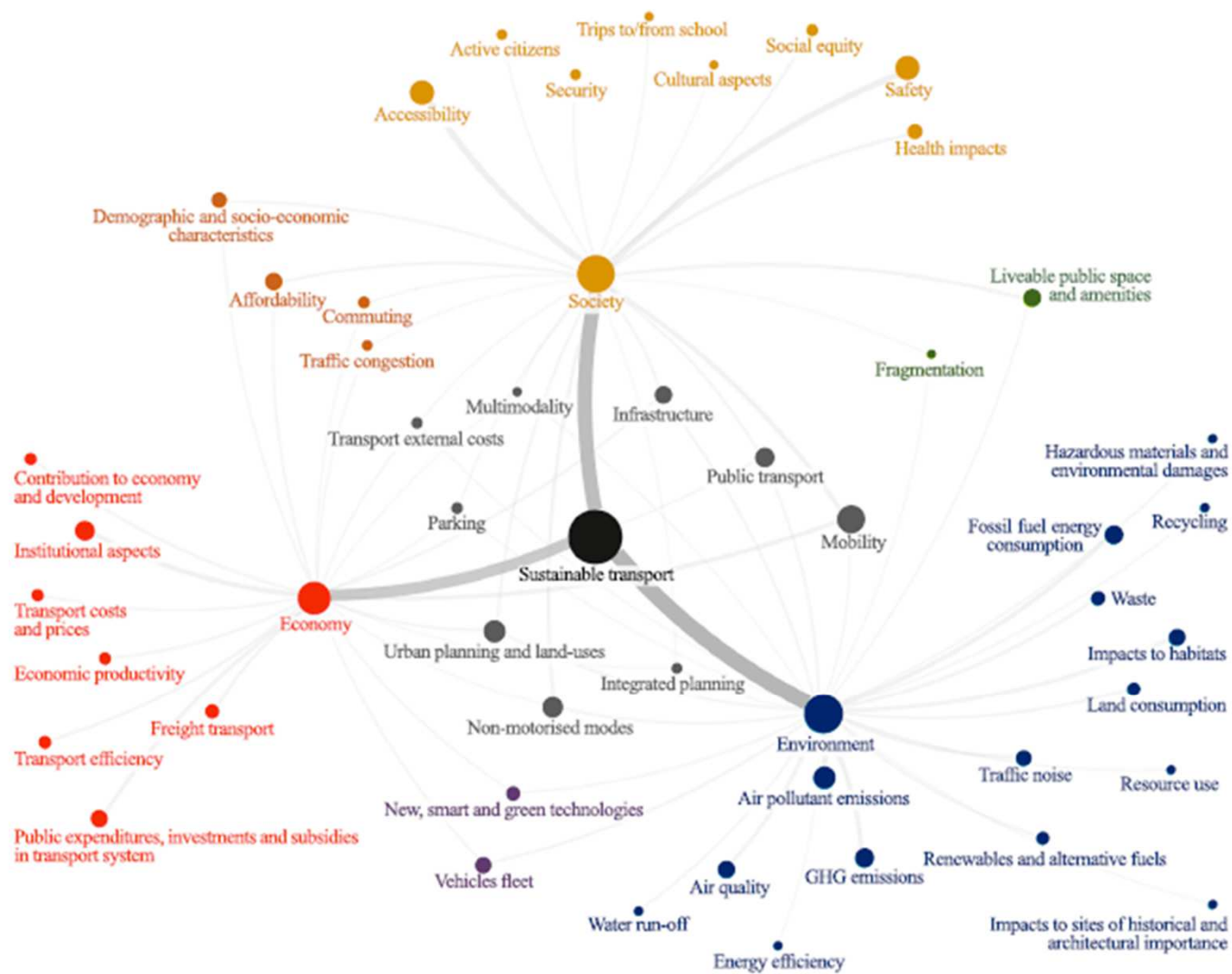

Fig. 6. Overall structure of the examined sustainable transport indicator initiatives.

Ilgspējīgs mobilitātes plāns (SUMP)

Kas ir SUMP ?

- ✓ Ilgtspējīgs pilsētas mobilitātes plāns (ang. - *Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP)*), kas ietver **visus** pasākumus pilsētās un/vai **Metropolē**. Nepieciešams mobilitātes procesu uzlabošanai
- ✓ SUMP demonstrē mobilitātes vīziju – redzējumu par to kādai ir jābūt pilsētas videi un kā tajā iekļaujas mobilitātes risinājumi
- ✓ SUMP ir jābūt **juridiski saistošam** – t.i. iesaistītajām pusēm (valsts, reģions, pašvaldības) ir jāpieņem atbilstoši lēmumi, lai nodrošinātu SUMP ieviešanu un tam atbilstoša finansējuma piešķiršanu
- ✓ SUMP tiek gatavots, iesaistot atbilstošās pašvaldības, sabiedrību un galvenās ieinteresētās puses. Rīgas SUMP gadījumā: RP SIA Rīgas satiksme, AS Pasažieru vilciens, CSDD, VSIA Autotransporta direkcija

SUMP ieguvumi

Pilsētvides uzlabojumi – gaisa kvalitātes uzlabošanās un trokšņu emisiju samazinājums

Eiropas Savienībā 2016. gadā ir izraisīti aptuveni 374 tūkst. priekšlaicīgas nāves gadījumi (Latvijā - **1 700 priekšlaicīgas nāves gadījumi**). Latvijā netiek veikta precīza uzskaitē par PM2,5 emisijām un to pārsniegumiem.

Saskaņā ar SUMP Vadlīnijām:

(1) SUMP ieviešana, nosakot zemo emisiju zonas ir būtiski samazinājusi gaisa piesārņojumu Madridē (Spānija) un Tulūzā (Francija)

Sabiedrības mobilitātes modalitātes maiņa par labu ilgtspējīgiem risinājumiem – sabiedriskais transports, velosipēdi, iešana kājām un mikromobilitātes risinājumi

Sabiedrības veselības uzlabojumi

Saskaņā ar SUMP Vadlīnijām:

(1) Lielbritānijā veiktais pētījums ir identificējis, ka tām **personām, kas uz un no darba dodas ar velosipēdu ir par 45% zemāks risks saslimt ar vēzi**

Mazāk aizsargāto mobilitātes procesu dalībnieku CSNg risku samazināšanās

Saskaņā ar VAS “Latvijas Valsts ceļi” vadlīnijām “Metodiskie norādījumi autoceļu projektu izmaksu – ieguvumu analīzes sagatavošanai” (2019), **viena ievainojuma vidējās izmaksas 2019. gada cenās sastāda 3 tūkst. (viegls ievainojums)** līdz 17 (smags ievainojums) tūkst. EUR, bet bojāgājušās personas vidējās izmaksas ir novērtētas 566 tūkst. EUR apmērā.

Eiropas Komisijas 2011. gadā izdotā „Baltā grāmata” par transporta politiku paredz, ka **līdz 2050. gadam** bojāgājušo skaitam uz ceļiem ir **jātuvojas nullei** un ES ir pasaules līderis transporta drošībā.

Saskaņā ar SUMP Vadlīnijām:

(1) Varšavā CSNg **skaitis samazinājies par 21%**, bet CSNg **bojāgājušo skaits** – par **60%**.

(2) Kopenhāgenā, Dānijā samazinājās **par 45%**

SUMP ieguvumi

Brīvāka satiksme pilsētā un ātrāka mērķu sasniegšana

Labā braucienu plānošana un pārdomāta transporta infrastruktūra (t.sk. ierobežojumi) rada mazāku konkurenci dažādu transporta veidu starpā pilsētā. Brīvāka satiksme nozīmēs braucienu laika samazināšanos un sastrēgumu samazināšanos.

SUMP ieviešana:

- (1) Milānā (Itālija) ir **samazinājusi par 50% autovadītāju skaitu** pēc zemo emisiju zonas ieviešanas
- (2) Visās lielākajās Francijas pilsētās ir apturējusi tendenci aizvien vairāk izmantot privāto transportu mobilitātes procesu nodrošināšanai
- (3) Parīzē, Francijā 2016. gadā vairākas ielas, kurās bija pastāvīgi smagi **sastrēgumi, samazinājās par 28.8%**

Sabiedriskā transporta noslodzes pieaugums

SUMP ir priekšnoteikums modalitātes maiņai – vairāk cilvēku automašīnas vietā izvēlas izmantot sabiedrisko transportu.

Sabiedriskā transporta pasažieru skaita pieaugums ļauj samazināt dotācijas sabiedriskā transporta pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem.

Saskaņā ar SUMP Vadlīnijām:

- (1) Lisabonā **ir palielinājusi sabiedriskā transporta pasažieru skaitu** ne tikai sastrēgumu stundās, bet arī citos dienas laikos, kad satiksme pilsētā ir relatīvi brīva. Tas liecina par sabiedrības izpratnes maiņu par ilgtspējīgu mobilitāti.
- (2) Bordo, Francijā kopš 2000. gada ir ieviesta bezmaksas velosipēdu koplietošanas sistēma. Bordo pilsētas centrā pieauga arī **kājāmgājēju īpatsvars (pieaugums no 22% līdz 25%** no visiem manevriem) un sabiedriskā transporta izmantotāju skaits par aptuveni 11%. Rezultātā velosipēdu pieejamība ir mainījusi daļu sabiedrības mobilitātes paradumu, pārvietošanos ar auto nomainot ar kājām iešanu, velosipēda un sabiedriskā transporta kombinēšanu.

SUMP esamība kā priekšnoteikums ārējā finansējuma piesaistei

Šos ieguvumus skaidri demonstrē tās Eiropas pilsētas, kurās SUMP jau ir izstrādāts un ilgstoši tiek ieviests.

Atšķirība starp transporta plānošanu un ilgtspējīgu transporta plānošanu

Tradicionālā transporta plānošana	SUMP plānošana
Fokuss uz satiksmes dalībniekiem	Fokuss uz visiem cilvēkiem un to vajadzībām
Primārais mērķis – satiksmes plūsma un tās ātrums	Primārie mērķi – sasniedzamība un dzīves kvalitāte
Fokuss uz atsevišķiem transporta veidiem	Integrēta pieeja starp visiem transporta veidiem, jo sevišķi aglomerācijas kontekstā un virzoties uz ilgtspējīgiem risinājumiem
Infrastruktūras attīstība kā pašmērķis	Infrastruktūras kombinēšana ar regulējumiem , ierobežojumiem un ilgtspējību veicinošiem faktoriem
Īstermiņa un vidējā termiņa aktivitātes	Aktivitātes ir pakārtotas pilsētas attīstības vīzijai
Satiksmes inženieru darbs un pienākums	Citu nozaru speciālistu iesaiste
Atbilstība administratīvajai teritorijai (Rīgai)	Pilsētas funkcionālo urbāno zonu iekļaušana (Metropole)
Neesošs pēcnovērtējums	Pastāvīgs monitorings un plāna koriģēšana definētās vīzijas sasniegšanai

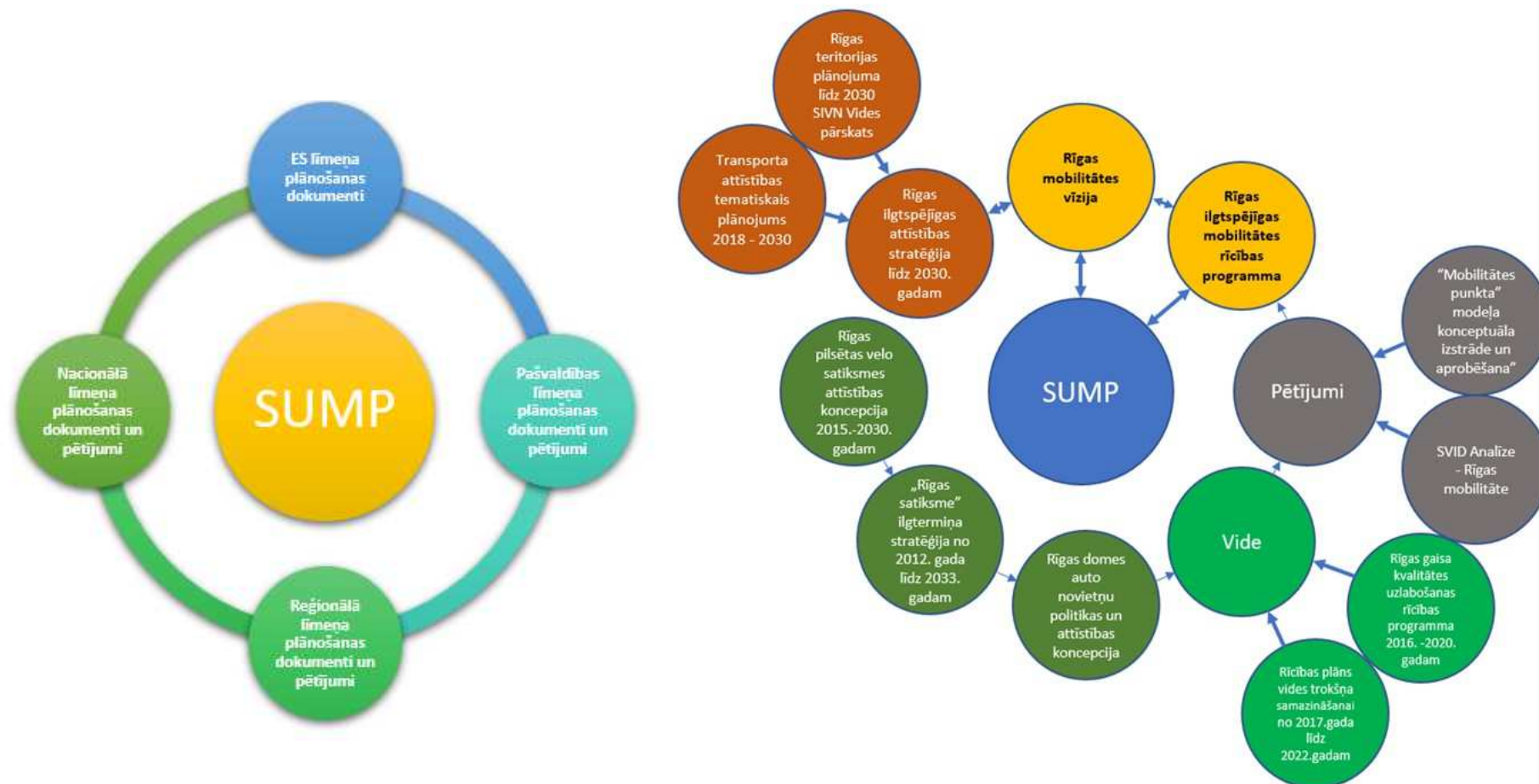
Ceļā uz SUMP ieviešanu

- ✓ SUMP izstrādes vadības un darba grupas izveide
- ✓ SUMP paplašinātās darba grupas izveide, kas sastāv no galvenajām ieinteresētajām pusēm (t.sk. pašvaldības, RPR, PV, LDZ, ATD, LVC, CSDD u.c.)
- ✓ Ārējo ekspertu piesaiste, kas nodrošinās tehnisku SUMP sagatavošanu
- ✓ Stratēģijas un sasniedzamo SUMP galveno mērķu definēšana Rīgā vai Rīgas Metropolē (vienošanās par vīziju)
- ✓ Augsta sabiedrības iesaiste SUMP stratēģijas (un vīzijas) sagatavošanā, kā arī diskusijās par konkrētiem risinājumiem (t.sk. apkaimju, pašvaldību vai noteiktu sociālo grupu līmenī)
- ✓ SUMP leģitimācijas process un finansējuma piešķiršana
- ✓ SUMP ieviešana un sasniedzamo rezultātu monitorings (t.sk. SUMP aktualizācija)

SUMP izstrādei pieejamie plānošanas dokumenti

Mobilitātes uzlabošanai paredzētie pasākumi ir identificēti pašvaldības, reģionālās un nacionālā līmeņa plānošanas dokumentos.

Latvijā nav spēkā esošu likumdošanas aktu, kas regulētu Ilgtspējīgas Urbānās Mobilitātes plāna (SUMP) sagatavošanu, apstiprināšanu, ieviešanu, t.sk. nodrošinot finansējuma pieejamību, kā arī monitoringu.

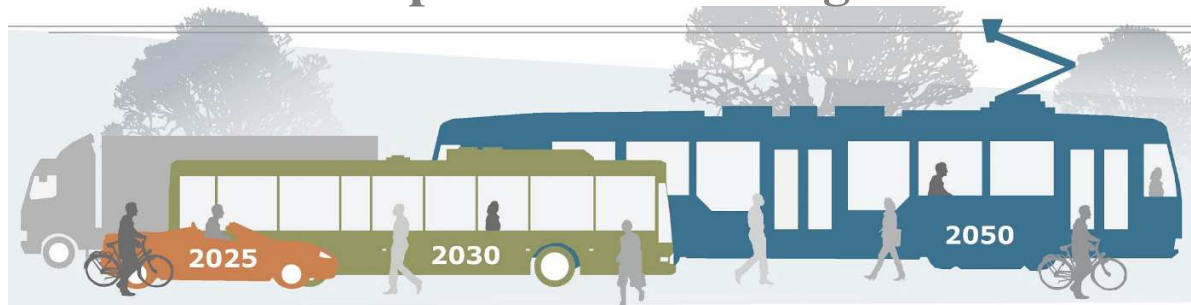

Esošā situācija

- ✓ Plānošanas dokumenti lielākoties ir sagatavoti izmantojot tradicionālās plānošanas metodes, bet ne tās, kas būtu izmantojamas SUMP izstrādē
- ✓ Esošie plānošanas dokumenti attiecas uz Rīgas pilsētu, nevis Rīgas Metropolu
- ✓ Rīgas un Pierīgas mobilitātes plāns ir izstrādāts 2010. gadā un nevar tikt uzskatīts par aktuālu dokumentu, kurš būtu izmantojams bez būtiskas tā aktualizācijas
- ✓ Esošo plānošanas dokumentu sagatavošanā sabiedrības iesaiste ne vienmēr ir pietiekama. Esošo transporta un mobilitātes plānošanas dokumentu sagatavošanu lielākoties ir veikuši atbilstošā transporta plānošanas sektora eksperti
- ✓ Esošie plānošanas dokumenti lielākoties tiek veidoti kā vēlmju saraksts, t.i. bez reālas saiknes ar finansējuma piesaistes iespējām. Ņemot vērā, to ka Rīgas plašākajā UFZ tiek radīti 69% no valsts IKP (2017. gada dati), finansējuma plānošanu SUMP vajadzībām atraut no valsts budžeta un ES finanšu instrumentu (piemēram, struktūrfondu) finansējuma iespējām ir klaji nepareiza
- ✓ Nav izveidots uzraudzības aktivitātes un transporta plūsmu monitorings (Rīgā, Rīgas Metropolē)
- ✓ Nav analītiskās bāzes nodrošināšana (Rīgā, Rīgas Metropolē)
- ✓ Dati un to pieejamība – nav apzināti, nav definēta piederība, nav atvērti (Open Data)

Rīgas transporta sistēmas ilgtspējīgas mobilitātes rīcības programma Īstermiņa mobilitātes rīcības plāns 2019.-2025.g.

ĪSTERMIŅA

VIDĒJĀ TERMIŅA

ILGTERMIŅA

1. SABIEDRISKAIS TRANSPORTS - MOBILITĀTES MUGURKAULS

2. MOBILITĀTES HIERARHIJA

3. IEROBEŽOJUMI

4. PUBLISKĀ ĀRTELPA IKDIENAI

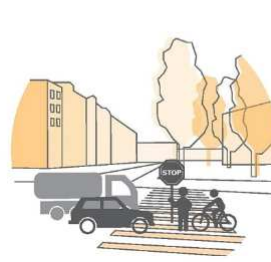
5. SADARBĪBA UN PARTNERI

- ✓ Līdzdalība un sadarbība ar "Rail Baltica" projekta Rīgā īstenošanu saistītajos projektos
- ✓ 10 aktivitātes sabiedriskā transporta prioritātes uzlabošanai pilsētā
- ✓ 5 aktivitātes alternatīvo satiksmes veidu attīstībai pilsētā

- ✓ Aktivitātes gājēju kustības ērtuma, nepārtrauktības un drošības realizācijai visos infrastruktūras attīstības projektos
- ✓ 14 aktivitātes veloinfrastruktūras attīstībai
- ✓ 10 aktivitātes satiksmes infrastruktūras pilnveidošanai
- ✓ Attīstīt koplietošanas pārvadājumu atbalsta mehānismu
- ✓ 2 aktivitātes ūdenstransporta attīstībai

- ✓ 7 aktivitātes mobilitātes vadības uzlabošanai Rīgā
- ✓ 5 infrastruktūras projekti tranzīta un kravas transporta novirzīšanai no pilsētas centra
- ✓ 7 stāvparku izveide, aptverot galvenos pilsētas ievadus

- ✓ Uzsākt 3 sadarbības programmas starp pilsētu un iedzīvotājiem publiskās ārtelpas un vides kvalitātes uzlabošanai apkaimēs
- ✓ Pasākumi gājēju prioritātes nodrošināšanai un satiksmes mīrināšanai pilsētas centrā
- ✓ Aktivitāte, kas vērsta uz satiksmes drošības uzlabošanu dzīvojamās teritorijās

- ✓ Veicināt sadarbību ar Pierīgas pašvaldībām mobilitātes jomā
- ✓ Aktivitāte, kas vērsta uz mobilitātes punktu izveidi pilsētā
- ✓ Uzsākt vietējo galamērķu izveidi Rīgas pilsētā

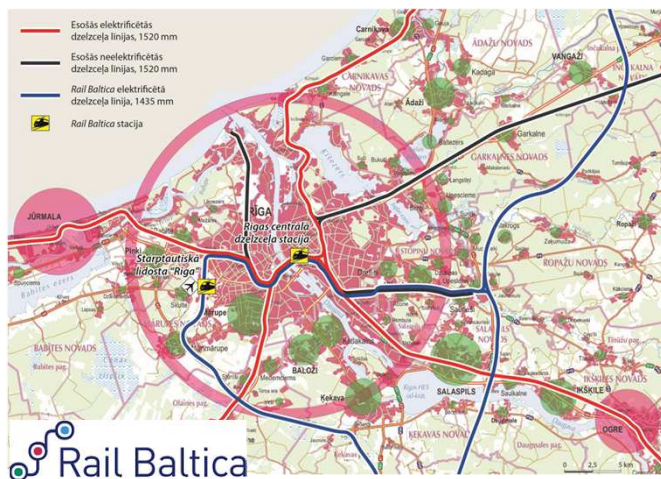
Mobilitātes projekti

Cities.multimodal
Mobilitātes punkti

Tornākalna multimodālais
transporta mezgls

Dzelzeļa modernizācija Rail
Baltica projekta ietvaros

Holistic sustainable mobility solutions

HUPMOBILE

Rīga un tās apkārtnē

Rīga:

Ilgtspējīga mobilitāte pilsētās un ikdienas pārvietošanās Baltijas jūras reģiona pilsētās (SUMBA)

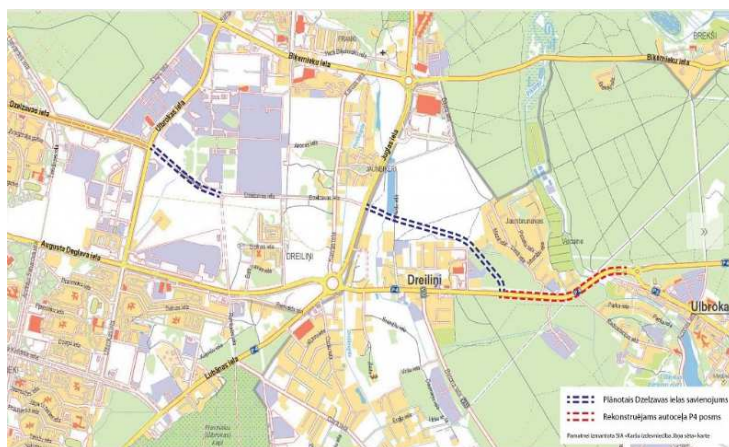
- ✓ ikdienas pārvietošanās plāns
- ✓ datu vākšana

Rīgas plānošanas reģions:

Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai

Rīga sadarbībā ar pierobežas pašvaldībām:

Dzelzavas ielas savienojums,

**Rīgas un
Pierīgas
mobilitātes
plāns (2010.g.)**

Paldies par uzmanību!

**RĪGAS PILSĒTAS
PAŠVALDĪBA**

05.03.2020

Rīgas un Pierīgas mobilitātes plāns (2010.g.)

Kritiskie priekšnoteikumi Rīgas SUMP iedzīvināšanai (Rīgas un Pierīgas mobilitātes plāns v2.0)

- ✓ politiskais atbalsts un SUMP līderība
- ✓ SUMP leģitīmācija, padarot to saistošu iesaistītajām pusēm
- ✓ finansēšanas avotu pieejamība
- ✓ dokumentu papildināšana Metropoles kontekstā
- ✓ plašāka sabiedrības, nevalstiskā sektora un citu ieinteresēto (angl. - stakeholders) pušu iesaiste SUMP sagatavošanā un realizācijā
- ✓ esošās situācijas pilnvērtīgs novērtējums (trūkstošo datu apkopošana un analīze)